

Retten på Frederiksberg
Howitzvej 32
2000 Frederiksberg

Sag 529800-001
jlp@njordlaw.com

Sendt til e-mail: ret.frb@domstol.dk

København
9. november 2017

BS Y-2268/2016 BEMÆRKNINGER TIL SKØNSTEMA

Det skal præciseres, at tvisten i nærværende sag ikke handler om, hvorvidt der er en akut risiko for, at altanen styrter ned. Baggrunden for den isolerede bevisoptagelse er at indhente en uvildig og sagkyndig vurdering af, om altanen på skønsrekvirentens adresse

er undersøgt fornødent, i tilstrækkeligt omfang og i overensstemmelse med almindelig faglig standard forud for skønsindstævntes opstart af arbejder og foretagelse af en partiel renovering af lejlighedens altan.

Jeg henviser i øvrigt til mine bemærkninger, der fremgår af sagsfremstillingen i skønstemaet, der er indleveret til retten.

Jeg fremkommer med mine bemærkninger til skønsrekvirentens spørgsmål nedenfor.

Jeg har stillet følgende 14 spørgsmål:

Spørgsmål 1:

Med udgangspunkt i det skadesbillede, der fremgår af det billedmateriale, som skønsrekvirenten har taget inden renoveringen af altanen på (Bilag 3), og med henvisning til vedrørende renoveringsdetaljer altaner (Bilag 7) samt EN 1504-9:2010 afsnit 4.3 bedes skønsmanden oplyse, om det danner grundlag for en nærmere undersøgelse af altanen f.eks. i form af ophugning eller endoskopundersøgelse kombineret med andre ikke destruktive målemetoder med henblik på at klarlægge, om der er konstruktionstruende korrosion af bærende hovedarmering/udliggerjern i murværket og/eller konstruktionstruende nedbrydning af beton.

NJORD
LAW FIRM

KØBENHAVN · PILESTRÆDE 5B · DK-1112 KØBENHAVN K · AARHUS · ÅBOULEVARDEN 17 · DK-8000 AARHUS C
NJORD ADVOKATPARTNERSELSKAB · CVR NR 34 87 78 07 · +45 33 12 45 22 · WWW.NJORDLAW.COM

Spørgsmål 2:

Såfremt spørgsmål nr. 1 besvares benægtende, bedes skønsmanden begrunde samt dokumentere, hvorfor skønsmanden mener, at billedmaterialet (Bilag 3) ikke danner grundlag for at foretage en nærmere undersøgelse af altanen. Skønsmanden bedes i sin besvarelse medtage statistiske forhold, og om altanen vil kunne kollapse, jævnfør kollaps af altan i Nykøbing Falster den 31. juli 2016, samt om nedfald af fragmenter fra altanen vil kunne indebære en risiko for skade på tredjepart.

Spørgsmål 3:

Såfremt spørgsmål nr. 1 besvares bekræftende, bedes skønsmanden oplyse, hvorfor det er nødvendigt at foretage en sådan nærmere undersøgelse og i så fald, hvilke undersøgelser, og hvorledes undersøgelserne skal foretages.

Spørgsmål 4:

Såfremt spørgsmål nr. 1 besvares bekræftende, bedes skønsmanden oplyse, om skønsmanden anbefaler, at der foretages en nærmere undersøgelse af altanen nu og her

Spørgsmål 5:

Såfremt spørgsmål nr. 4 besvares benægtende, bedes skønsmanden forklare, hvorfor skønsmanden ikke anbefaler, at der foretages en nærmere undersøgelse af altanen her og nu.

Spørgsmål 6:

Skønsmandens bedes oplyse, om skønsmanden finder, at det vil ødelægge ejendommen, hvis der foretages undersøgelser af altanen, der tilvejebringer oplysninger omkring konstruktionens tilstand, herunder om konstruktionen er i så kritisk tilstand, at selv mindre indgreb vil medføre yderligere accelereret nedbrydning af ejendommen.

Spørgsmål 7:

Såfremt skønsmanden finder det unødvendigt med en nærmere undersøgelse af altanen, bedes skønsmanden oplyse, hvor ofte og hvordan altanen skal observeres fremadrettet med henblik på at følge udviklingen af nedbrydningen af jernet, som vedbliver at udvide sig, herunder også udviklingen på skjulte dele, der ikke umiddelbart kan observeres.

Spørgsmål 8:

Skønsmanden bedes oplyse på baggrund af sagens bilag og skønsmandens egen besigtigelse af altanen, om altanstolperne er reduceret i styrke siden opførelsen – og i bekræftende fald i hvilket omfang.

Spørgsmål 9:

Såfremt skønsmanden ikke kan besvare spørgsmål nr. 8 på baggrund af manglende informationer om altanen, bedes skønsmanden oplyse hvilke informationer, der er nødvendige at tilvejebringe og kende for nærmere at kunne klarlægge stålets nuværende tilstand.

Spørgsmål 10:

Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt besvarelsen af spørgsmål 1A ikke forudsætter en forudgående nærmere undersøgelse af altanen f.eks. i form af ophugning eller endoskopundersøgelse kombineret med andre ikke destruktive målemetoder med henblik på at klarlægge, om der er konstruktionstruende korrosion af bærende hovedarmering/udliggerjern i murværket og/eller konstruktionstruende nedbrydning af betonen.

Spørgsmål 11:

Skønsmanden bedes oplyse, om reparationsarbejdet på altanen er udført i henhold til gældende standarder på området, herunder DS/EN 1504.

Spørgsmål 12:

Skønsmanden bedes redegøre for, om der i det tilfælde, at der i forbindelse med ophugninger af udliggerjern, ind til et niveau, som svarer til bagmur, hvor der forventeligt vil være korrosive forhold, konstateres begyndende eller mere omfattende korrosion af udliggerjern, som dog ikke udgør en umiddelbar risiko for kollaps, hvorledes vil dette påvirke restlevetiden, og hvilke reparationsmæssige tiltag skal der udføres for at udbedre dette til initial tilstand. Der henvises til "Meddelelser fra Københavns bygningsvæsen Nr. 1 1951", der er fremlagt som Bilag 11.

Spørgsmål 13:

Skønsmanden bedes tage stilling til, hvorledes den aktuelle overfladiske reparation af altanen vil forlænge levetiden af de ydre dele af altanen, samt tage stilling til om reparationerne af de ydre dele af altanen reducerer sandsynligheden for korrosion af udliggerjernene i kondensationszonen inde i muren, som er det strukturelt mest kritiske område.

Spørgsmål 14:

Skønsmanden bedes tage stilling til, om de i sin tid efterinstallerede stålørstærkninger er i en tilstand, hvor de alene vil kunne bære lasten af en altanplade, som har betydelig reduktion af bæreevnen. Vil et kollaps af en enkelt stålørstærkning kunne medføre progressivkollaps, hvis bæreevnen af de øvrige altaner ligeledes er nedsat. Skønsmanden bedes medtage i sin besvarelse konklusionerne på side 3 i tilstandsvurderingen af 4. april 1994 (Bilag 4) vedrørende dette forhold.

Spørgsmål 1 er stillet for at afklare, om skønsmanden alene på basis af fremsendt fotodokumentation og reoveringsdetaljer, samt faglig baggrundsviden om den givne altanopbygning mener at der bør foretages en nærmere undersøgelse af de strukturelle dele af altanen.

Spørgsmål 2 er stillet for at afklare, hvorfor netop denne specifikke altan ikke indebærer risiko for alvorlige strukturelle fejl, som potentielt kan medføre kollaps eller anden skade på tredje part.

Spørgsmål 3 er stillet for at belyse risikomomenter i den givne altan, og hvorledes man sikrer sig, at disse risici er forsvarligt klarlagt, således at disse risici kan elimineres.

Spørgsmål 4 er stillet for at klarlægge, om der er et aktuelt behov for at belyse risici her og nu.

Spørgsmål 5 er stillet for at afklare, om en given risiko belysning kan udskydes, og i så fald hvorfor og hvornår en revidering af risikovurderingen skal foretages

Spørgsmål 6 er stillet for at afklare om det med udgangspunkt i altanens tilstand er fysik muligt at foretage en undersøgelse af strukturelle dele, som kræver frilægning af bærende udliggerjern, uden at altanen derved bringes i så kritisk tilstand, at reparation af ophugningerne ikke er mulig.

Spørgsmål 7 er stillet for at afklare, om en inspektion af altanens strukturelle dele er en gangs foreteelse, eller om konstruktionen er så risikobetonet, at det vil være nødvendigt med regelmæssige inspektioner af bærende del. Herunder ønskes der også taget stilling til frekvensen af genundersøgelser.

Spørgsmål 8 er stillet for at afklare, om de efter monterede stålsøjler bidrager til understøtningen af altanen således, at de kan kompensere for evt. reduktion af styrken i bærende udliggerjern, selv i det tilfælde at der forekommer reduktion af godstykkelsen i eftermonterede stolper.

Spørgsmål 9 er stillet for at klarlægge, hvorledes man vurderer styrken af stålsøjlerne sat i relation til de aktuelle statiske belastninger.

Spørgsmål 10 er stillet for at sikre, at der er klarhed over nedbrydningsmekanismer i beton, stål og skjulte dele af konstruktionen, inde i huset og ude på pladen. Med udgangspunkt i forståelse af nedbrydnings mekanismer skal det begrundes, hvorfor det i det givne tilfælde ikke er nødvendigt med detaljerede undersøgelser.

Spørgsmål 11 er stillet for at afklare, om man med udgangspunkt i standarden har foretaget den fornødne klarlægning af konstruktionens tilstand forud for renovering, således at renoveringsstrategi og materialevalg matcher den givne situation.

Spørgsmål 12 er stillet for at få en stillingtagen til strategi- og reparationsplan, løbende overvågning og vedligehold af problematiske konstruktionselementer.

Spørgsmål 13 er stillet for at belyse, om man ved reparation af ydre eksponerede dele kan sikre, at skjulte dele under høj belastning beskyttes mod yderligere nedbrydning.

Spørgsmål 14 er stillet for at afklare om stålrørsforstærkningerne i den aktuelle tilstand vil kunne håndtere lasten fra en altanplade, som ikke længere understøttes af udliggerjern. Yderligere, er stålrørsforstærkningen så veldimensioneret, at de i kombination med svækket styrke af under eller overliggende altaner, vil kunne håndtere den dynamiske last fra en kollapsede altan, uden at de omkringliggende altaner også kolliderer.

De ønskede spørgsmål er således efter min opfattelse nødvendige og tilstrækkelige til at belyse sagen og løse parternes tvist. Jeg skal særligt fremhæve følgende:

- Spørgsmålene er særdeles relevante, og det gør ikke den store forskel, om der fra skønsrekvirentens side stilles 9 eller 14 spørgsmål - al den stund, at det formentlig ikke vil gøre synderligt ved skønsmandens tidsforbrug, når skønsmanden først har sat sig ind i sagen, herunder er spørgsmålene bygget så logisk op, at de er faciliterende for skønsmanden og dermed gerne skulle være med til at indkapsle den tid, der skal anvendes på dem.
- Det er de faglige normer/standarder på området, der spørges ind til – såfremt retten begrænser skønsrekvirenten i at stille de spørgsmål med den begrundelse, at sagen bliver "vidtløftiggjort", så gøres det gældende, at retten hindrer sagen i at blive ordentligt belyst – en sag hvor mangelfuld belysning kan have fatale konsekvenser – og 14 spørgsmål er for skønsrekvirenten at se ikke urimeligt at stille. Der spørges ind til overholdelse af faglige standarder (EN 1504-1 osv.), belastningsgrader/statiske beregninger osv., ligesom skadesbilledet sættes i kontekst med den viden om bygningen/ejendommen, som man har erhvervet gennem årene, jf. tilstandsvurdering af 4. april 1994 (Bilag 4) for dermed at kunne få klarlagt risikoen. Det er alt sammen forhold, som man er nødt til at komme omkring for at få sagen ordentlig belyst.
- Skønsrekvirenten kender ikke til den reelle stand af altanen/udliggerjernet, herunder om der skal ske udskiftning af altanen, fordi dens levetid er udtjent – dermed kender skønsrekvirenten heller ikke de eksakte omkostninger. En udskiftning af altanen er formentlig i omegnen af 150.000 kr., men uanset at de økonomiske omkostninger er forholdsvis begrænsede, kan risikoen jo fortsat være stor (personskade, hvis ikke der handles med rettidig omhu, hvorfor det er afgørende at få klarlagt, hvornår den rettidige omhu skal udøves). Det gøres derfor gældende, at det er uberettiget og forkert alene at sætte de foreløbige 45.000 kr. inkl. moms i form af udgifter til skønsmand i forhold til sagens økonomiske genstand – det tager jo slet ikke højde for den iboende risiko, der hører med til sagsbilledet.

Skønsmanden har ved brev af 26. juli 2017 givet et prisoverslag på 45.000 kr. inkl. moms til besvarelse af skønsrekvirentens spørgsmål. Disse omkostninger er rimelige og sædvanlige taget spørgsmålene og alvorligheden af sagens tvist i betragtning. Der er således ikke efter min opfattelse tale om, at sagen vidtløftiggøres.

Jeg skal samtidig præcisere, at ved reformen af den civile retspleje blev reglerne i Retsplejeloven vedrørende syn og skøn ændret. Ændringerne trådte i kraft pr. 1. juli 2014.

Mine spørgsmål i skønstemaet må anses at være stillet inden for den ramme, som er angivet i begæringen om syn og skøn, således at spørgsmålenes relevans først bør vurderes af retten, efter at skønsmanden har besvaret dem, jf. Justitsministeriets besvarelse af spørgsmål nr. 21 vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (L178):

” Det foreslås med lovforslaget, at der fremover skal være en friere adgang for parterne til at stille spørgsmål til skønsmanden, således at det i stedet overlades til retten efterfølgende at vurdere både spørgsmål og svar, herunder relevansen af spørgsmålene, som led i den almindelige bevisvurdering af den foreliggende tvist. Det indebærer, at parterne ikke skal være enige om spørgsmålene, og at parterne som udgangspunkt hver især kan stille de spørgsmål, de ønsker, inden for den ramme, som er angivet i begæringen om syn og skøn.”

Dette bekræftes i Karnovs noter til RPL §197:

”Parterne har som udgangspunkt fri adgang til at stille spørgsmål til skønsmanden inden for den ramme, som er angivet i begæringen om syn og skøn. Parterne kan således som udgangspunkt ikke kan gøre indsigelse over for hinandens spørgsmål, og de kan dermed heller ikke anmode retten om at tage stilling til, om den anden part må stille et bestemt spørgsmål. Retten vurderer i stedet både spørgsmål og svar, herunder relevansen af spørgsmålene, som led i den almindelige bevisvurdering af den foreliggende tvist.”

Lovændringen som kommentarerne vedrører blev tiltrådt i 2014, og det fremgår klart af lovgivers intentioner og af senere teori, at retten bør vurdere relevansen af spørgsmålene sammen med skønsmandens svar, og at modparten ikke anses at have mulighed for at gøre indsigelser i forhold til dette.

Endelig skal jeg bemærke, at formålet med foretagelse af den isolerede bevisoptagelse er at undersøge, om der er en egentlig tvist - forud for anlæggelse af en eventuel retssag. Den isolerede bevisoptagelse er derfor formålstjenestelig og omkostningsbesparende.

Nærværende skrivelse er samtidig fremsendt til skønsindstævntes advokat.

Med venlig hilsen

Jacob Larsø Perregaard

Advokat